

„...hinni a kedves álmoknak...”

Új Krúdy-kéziratok a Széchényi könyvtárban

Csak töredéke, legfeljebb tíz-vezredre maradt fenn kéziratban Krúdy Gyula mintegy százötven kötetnyi életművének. Néhány regény — *Hét bagoly*, *Róza Sándor*, *Boldogult úrikoromban*, *A tiszaezslári Solyomai Eszter*, *Asszonyágok díja* (csonkán), *Kékszalag hőse*, *Aranyidő* (csonkán) —, néhány elbeszélés — *Isten veletek*, *ti boldog Vendelinek*, *Repülj, fecském!*, *A pincér álma*, *A hírlapíró és a halál*, *Utolsó szivar az Arabs Szürkénél* —, nyolc-tíz hírlapi cikk, néhány tucatnyi levél (köztük a Tevan Andorral folytatott igen értékes levelezés), az Adyról, a Tiszákról, a Jókairól szóló regényes életrajzok és három témanotesz — ez nagyjából az ami a könyvtárak és múzeumok gyűjteményében található. A felsorolás nem teljes, nem tartalmazza a részben azonosíthatatlan töredékeket, és tudunk arról, hogy magángyűjtőknél is található Krúdy-manuscriptumok.

Ha az utóbbiak is közgyűjteményekbe kerülnek, ha még előkerülnek is majdan ma még lappangó kéziratok, a kutatóknak akkor is csak az életmű egy kis részét áll módjukban Krúdy kézírásának és javításainak ismeretében feltárni és kiadni. Ezért is igen jelentős, hogy a Széchényi Könyvtár kezirattára — amely eddig is a lemezjobb Krúdy-gyűjtemény birtokosa volt — a közelmúltban új Krúdy-manuscriptumokat szerzett be.

Erről beszélgetünk dr. Szauder Józsefné tudományos főmunkatárssal.

— Több ezer Krúdy-kéziratlapot tartunk számon állomá-

valahol, holott a pályakezdeknek így is mintegy ezer különböző írása látott napvilágot a sajtóban 1893 és 1910 között.

Krúdy számos könyvterve, elbeszélés- és publicisztika-gyűjteménytervezete maradt fenn. Ezeknek csak egy része valósult meg életében, másik részét a posztumusz-kiadások tartalmazzák: van olyan összeállítás, amelyik a most kiadásra kerülő életműsorozatban jelenik meg először. Ilyen könyvterveket találtak-e az iratok között?

— Többet is. Itt egy régebbi szerzeményből való tervezetet említenék, amit tudomásom szerint még nem publikáltak, és úgy kapcsolódik az előbbiekhez, hogy szintén a pálya első szakaszából származik. *Dunai hatások* címmel készített egy tíz elbeszélésből összeállított kis gyűjteménytervet, amelynek az az érdekessége, hogy függelékében ugyanennek a tervezetnek a német nyelvű változatát is megtaláljuk.

A kéziratok többsége azonban már megjelent művek manuscrintumai. Ezek között is van érdekes, hiszen tudjuk: Krúdy művei gyakran nem olyan terjedelműek és az alvás-szívvel kerültek az olvasó kezébe, ahogy ezt az író kívánta.

— Gyűjteményünkben megtalálható az *Almoskönyv* kézirata K-tól Zs-ig, betoldásokkal, javításokkal, az író tipográfiai utasításaival. Ugyancsak régebbi szerzemény az *Alom Ábéce* névű változat felhívása, amelyet Krúdy és a Tolnai Világlapja az *Almoskönyv* megjelenése után „a legérdekesebb és legkülönösebb álmok beküldőinek” írt ki: tízezer koronás első és ötezer koronás második díjjal, 1923.

nyl Könyvtárban ebből az időszakból olyan kézirát, amely még nem került publikálásra?

— Régebbi szerzeményeink közül mostanáig kallódott egy kis cédula és hozzáragasztva egy vers — mondja dr. Szauder Józsefné. — A cédulán Krúdy Gyula feljegyzése található Holló Klára előadójáról, amely 1928-ban volt, és amelyen elhangzott Kosztolányi Dezső *Krúdy Gyula* című verse. A két író közismert barátsága indokoltá teszi ennek a kis feljegyzésnek és a versnek a közreadását. Krúdy sorai a következők: „Holló Klára szavalóestje. A héten zsűfólagis megtelt a Zeneakadémia terme. Egy fiatal, kedves, szinte szíves egyszerűségű előadó művész, Holló Klára

kisasszony gyűjtötte össze rajongó hiveit dalaival és előadásaival. Kevesen tudják a versek és dalok lelkét úgy megismertetni a közönséggel, mint Holló kisasszony, akinek hangjából igaz költészet varázsa, regényesség andalgása, a szív-érzelmek bokrétaja virágozik elő minden megszólalásakor. *Egy nagy művésznőt ünnepe* a Zeneakadémia kipiált arcú, felhevült, költői extázisban rajongó közönség(e). Holló kisasszony előadását még az elkényeztetett pesti koncert-publikum is kivételes sikerré avatta megelépetésében, és minden várakozását felülmúló művészetében. Az estély egyik nagy sikerű száma *Kosztolányi Dezső* verse volt, amelyet Holló Klára tomboló tapsok jutalmával, megrázó közvetlenséggel adott elő. A versnek a címe: *Krúdy Gyula*, és a közönség a nemrégien felépült, kedves írójának nevére áhitatosan felfigyelt. Ime, a vers:

Krúdy Gyula:
Írta: Kosztolányi Dezső
 Rómában egy éjjel rettenetes erővel láttalak Téged,
 Ivlámpák, babérfák közt egy diadalív árnyán remegtél föl,
 Deresedő, tékozó, mámoros, nábobbi,
 Abrándozó, rézreg, zokogó cimbalmos,
 Borba és Könnybe fült régi lakodalmon,
 Mindig folytatódó ősi lakodalmon,
 Apám lakodalmán, fiam lakodalmán,
 Nagypapám lakodalmán, unokám lakodalmán,
 Muzsikáló nekünk cimbalmos bánaton,
 Gyantázva a Kedvünk, rikatva a húrunk,
 Duhajul és halkan nekikeseredve,
 Bortól csorgó arccal, Könnytől csorgó arccal,
 Szivarhamus arccal nézed a dáridót,
 Magyar-búcsúztató, testvéri magyar Te,
 Sülyedő világban utolsó, legelső
 Cigány!

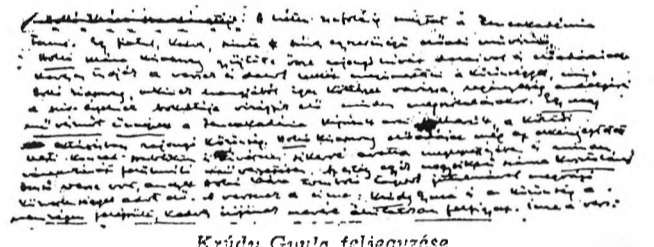
Krúdy Gyula

Írta: Kosztolányi Dezső

Rómában egy éjjel rettenetes erővel láttalak Téged,
 Ivlámpák, babérfák közt egy diadalív árnyán remegtél föl,
 Deresedő, tékozó, mámoros, nábobbi,
 Abrándozó, rézreg, zokogó cimbalmos,
 Borba és Könnybe fült régi lakodalmon,
 Mindig folytatódó ősi lakodalmon,
 Apám lakodalmán, fiam lakodalmán,
 Nagypapám lakodalmán, unokám lakodalmán,
 Muzsikáló nekünk cimbalmos bánaton,
 Gyantázva a Kedvünk, rikatva a húrunk,
 Duhajul és halkan nekikeseredve,
 Bortól csorgó arccal, Könnytől csorgó arccal,
 Szivarhamus arccal nézed a dáridót,
 Magyar-búcsúztató, testvéri magyar Te,
 Sülyedő világban utolsó, legelső
 Cigány!

(A vers változata megjelent a „Krúdy Világ”-ban.)

Barta András

Krúdy Gyula feljegyzése

nyunkban — mondja dr. Szauder né. — Mintegy hétszázharminc tétel 1934-ben, az író halála után, a családtól került a kézirattárba, a legújabb beszerzések száma mintegy négyszázharmincra rúg. Ennek egy része Krúdy Zsuzsától, az író lányától került hozzánk, a másik részét magángyűjteményekből vásároltuk. Most készül az úgynevezett *fondregyék*, amely nemcsak a teljes Krúdy-kéziratanyagot tartalmazza, veszi számba, hanem azokat a leveleket, iratokat, írásokat is, amelyek Krúdyra vonatkoznak, illetve hozzá szólnak.

Az iratok között kalligrafikus betűkkel telerótt árkusok is találhatóak.

— Ezek a tizenhatalmadik század második feléből és a tizenkilencedik század elejéről származnak. Balasagyarmaton kelt okiratok, amelyek a szécsényi kovácsi Krúdy-család nemességét és nemesi kiváltságait igazolják: az író dédapjái, Jánosnak, és testvéreinek cérésére készültek.

A családi iratok (születési bizonyítvány, halotti levél, az író apjának végrendelete stb.) java része még magánkézben van, illetve különböző levéltárakban található meg. A legfontosabbakat Tóbiás Áron publikálta az általa szerkesztett gyűjteményben, a „Krúdy Világ”-ban. Az író pályakezdeknek korszakából nagyon kevés kézirát, írás, levél maradt fenn. Van-e a kézirattár új szerzeményei között ebből az időszakból származó dokumentum?

— Talán a legérdekesebb az a levél, amelyet az író huszonegyedik születésnapján, 1903. okt.ber 21-én Tolnai Simonhoz, a Tolnai Világlapja kiadójához intézett. „Ezennel eladom önnek az alább felsorolt elbeszéléseimet és tárcáimat — írja Krúdy —, amelyeket ön ezen vétel által szerzett jogánál fogva a T. Világlapban leközölhet, könyvalakban kiadhat, szíval azokkal rendelkezik.” Ezután felsorolja ötvennégy elbeszélés címét és *Úres* a fészek című novelláskötetét. Az ifjú író rendkívüli termékenységre jellemző, hogy az ekkor Tolnai-nak eladott írások közül néhány nyomtatás nem jelent meg mindmáig, kallódik

május elsejei határidővel. Fennmaradt egy *Babonás Ábéce* tervezete, illetve annak bevezetése is. A legérdekesebb azonban e témakörben az a kis papírszelet, amely szerint Krúdy egy *Magyarok álmoskönyve* című gyűjteményt is tervezett. Itt a következőket olvassuk: „Szesélyes tavasz idején a virágok megfagyhatnak az ablakban, de az álmok, amelyek éjszaka meglátogatnak: nem fagynak el soha. Mindenkinek volt egy kedves álma, amelyet élete végéig nem felejt el, amelynek beteljesülését várja. Mert az ember úgy van teremtve, hogy jobban szeret hinni a kedves álmoknak, mint az élet valóságainak.”

Külön időszerezést ad ezeknek a soroknak, hogy most, e napokban került a könyvesboltokba az „Almoskönyv” kiadás. Ugyanakkor az újabb életmű-kiadás hatodik kötete, „Az álombeli lovag” című elbeszélés-gyűjtemény is rövidesen napvilágot lát. Ebben a sorozatban hamarosan sorra kerül a színművek és színházi írások kötete is. Ezzel kapcsolatosan nincs-e valami érdekesség a kézirattárban?

— A *vörös postakocsi* című dráma, amely mint ismeretes, 1918-ban íródott, de az író életében nem került színre, az író második feleségének kézírásában található gyűjteményünkben. Az utolsó oldalon azonban az író kézírásával egy *hozzátoldót* jelenet olvasható, amelyben Alvinczi megbocsát Estellának, akit Rezeda Kázmér elcsábított. Krúdy talán úgy vélte, hogy ezzel a happy end-el könnyebben színe kerül a munkája. A következő kiadásban érdemes lenne legalább függelékben közreadni ezt a befejezést is.

A Krúdy-kéziratok ismertetésére és teljes közreadására még várunk kell. Hatalmas anyag ez, nehezen olvasható, és a cím nélküli írások nehezen azonosíthatók. Fddig is nagy és alapvető munkát végzett e tekintetben Tóbiás Áron, akinek „Krúdy Világa” című gyűjteményét már említettük. De a személyes iratok, a levelezés publikálásában a legmódszeresebb és legfontosabb munka Krúdy Zsuzsa „Anám, Szindhád” című összeállításában, amelyben az író lánya a második házasságtól, 1918-tól kitért végig dokumentumokkal Krúdy Gyula életét, Van-e a Széchényi